

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 17.2.2026 luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, VN/10831/2024.

Keskusrikospoliisin lausunto

1 Asia

Oikeusministeriö on 17.2.2026 pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan useita muutoksia rikoslakiin sekä muuhun lainsäädäntöön.

Esityksen valmistelu perustuu huhtikuussa 2024 hyväksytyyn Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2024/1203 ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta (*jäljempänä ympäristörikosdirektiivi*), jonka kansallisen täytäntöönpanon määräaika on 21.5.2026. Esityksen mukaisilla lainsäädäntömuutoksilla pyrittäisiin vahvistamaan ympäristön suojelua ja tehostamaan aineellisen ympäristölainsäädännön noudattamista. Esityksen mukaisten lainsäädäntömuutosten myötä saatettaisiin Suomen lainsäädäntö vastaamaan ympäristörikosdirektiivin velvoitteita.

2 Lausunto

2.1 Yleiset huomiot mietinnöstä ja siihen sisältyvistä ehdotuksista sekä ympäristörikosdirektiivin velvoitteiden täytäntöönpanosta

Keskusrikospoliisilla on ollut jäsen mietintöä valmistelleessa työryhmässä. Keskusrikospoliisi pitää esitystä perusteltuna ja yleisesti kannatettavana. Muutokset parantavat merkittävästi mahdollisuutta puuttua vakaviin ympäristörikoksiin. Lisäksi muutokset tukevat sekä kansallisia että kansainvälisiä rikostorjuntatavoitteita.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaisilla lainsäädäntömuutoksilla pyritään vahvistamaan ympäristön suojelua ja tehostamaan aineellisen ympäristölainsäädännön noudattamista. Esitys vahvistaa ympäristörikosten torjunnan oikeudellista perustaa ja yhdenmukaistaa kansallisen sääntelyn EU-vaatimukseen. Lisäksi esitys mahdollistaa nykyistä vaikuttavamman puuttumisen merkittäviin ympäristöä ja yhteiskunnan turvallisuutta vaarantaviin tekoihin. Esitys vastaa myös siihen kehitykseen, jossa ympäristörikollisuus on yhä useammin taloudellisesti motivoitunutta ja kansainvälisesti järjestäytyneitä toimintaa. Esitysluonnoksessa tunnistetut EU-tason trendit, kuten rajat ylittävä jäterikollisuus, vastaavat Keskusrikospoliisin havaintoja ympäristörikollisuuden kehityksestä.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan rikoslakiin lisätään useita uusia rikosnimikkeitä, ja samalla nykyisten rikosten tunnusmerkistöjä täsmennetään ja laajennetaan. Uusina rikosnimikkeinä säädettäisiin muun muassa jäterikos, ilmakehän heikentämisrikos, vieraslajirikos ja metsäkatorikos. Lisäksi ympäristön turmelemista ja luonnonsuojelurikosta koskeviin säännöksiin lisätään uusia tekotapoja.

Keskusrikospoliisi toteaa yleisesti rikoslakiin esitettävistä muutoksista, että ne parantavat viranomaisten mahdollisuuksia tunnistaa ja tutkia ympäristöä vahingoittavia tekoja aiempaa systemaattisemmin. Uusien rikosnimikkeiden myötä pystytään tunnistamaan ympäristörikosten tekemuotoja paremmin ja sitä kautta suuntaamaan tehokkaammin ympäristörikosten torjuntaa. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan muutokset vähentävät tulkinvaraa ja rikosoikeudellisia aukkoja, jotka ovat aiemmin vaikeuttaneet tutkintatoimia. Toteutuessaan esitys mahdollistaa aiempaa paremmin taloudelliseen hyötyyn tähtäävän rikollisen toiminnan luonteen tunnistamisen. Lisäksi esitys lisää mahdollisuuksia virkaavun ja pakkokeinojen tehokkaaseen hyödyntämiseen.

Esitysluonnoksessa ehdotettujen uusien rikosnimikkeiden rangaistusasteikot sijoittuvat selvästi aiempaa ankarammalle tasolle. Keskusrikospoliisi toteaa, että rangaistusten ankaroituminen lisää rikosoikeudellisen järjestelmän varoittavuutta, mahdollistaa laajemman pakkokeinojen käytön muun muassa telepakkokeinoissa, heikentää ympäristörikollisuuden taloudellista houkuttelevuutta ja edistää rikoshyötyjen tehokasta takaisinperintää.

2.2 Huomiot syyteoikeuden vanhentumista koskevista ehdotuksista (rikoslain (39/1889) 8 luvun 1 §:n 4 momentti)

Keskusrikospoliisi kannattaa jäterikokselle esitettyä erityistä kymmenen vuoden syyteoikeuden vanhentumisaikaa.

2.3 Huomiot rikoslain 9 luvun 5 §:ään ehdotettavista, yhteisösakon asteikkoa koskevista muutosehdotuksista sekä ehdotuksista pakoterikoksia koskevan yhteisösakon asteikon osalta (rikoslain 46 luvun 13 §)

Hallituksen esitysluonnoksessa oikeushenkilöille määrättävän yhteisösakon asteikkoa korotetaan merkittävästi siten, että sakon enimmäismäärä nousisi 3 000 000 euroon ja erittäin suurille yrityksille jopa 40 000 000 euroon tai enintään viiteen prosenttiin liikevaihdosta.

Keskusrikospoliisi kannattaa yhteisösakon nostoa koskevia muutosehdotuksia. Keskusrikospoliisi toteaa, että yhteisösakon enimmäismäärien merkittävä nosto mahdollistaa paremman vaikuttavuuden tilanteissa, joissa rikoksentehtäjä on varakas tai kansainvälisesti toimiva oikeushenkilö. Lisäksi yhteisösakon käyttö korostaa ympäristörikosten ennalta estävää vaikutusta asettamalla yritykselle suoran taloudellisen ja toiminnallisen vastuun, vaikka yksittäistä syyllistä työntekijää ei saataisi vastuuseen. Tämä ohjaa yrityksiä panostamaan ennaltaehkäisyyn, koska riski kohdistuu koko organisaation talouteen ja maineeseen.

2.4 Huomiot ehdotettavasta uudesta ympäristön tuhoamista koskevasta rangaistussäännöksestä (rikoslain 48 luvun uusi 5 b §)

Keskusrikospoliisi kannattaa uutta ympäristön tuhoamista koskevaa rangaistussäännöstä, jonka mukaan ympäristön tuhoamiseen syyllistyisi se, joka aiheuttaisi säännöksessä tarkoitettulla tahallisella rikoksella säännöksessä määritellyllä tavalla erityisen vakavan vahingon ympäristölle. Rangaistus ympäristön tuhoamisesta olisi vankeutta vähintään yksi vuosi ja enintään kahdeksan vuotta.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan uudella rikosnimikkeellä voidaan katsoa olevan merkittävää ennalta estävää vaikutusta. Ympäristön tuhoamisesta tuomittaisiin aina vankeutta, joka lähettää yritysten johdolle viestin, että vakavimmista teoista ei selviä pelkillä sakoilla. Nimike on tarkoitettu tilanteisiin, joissa aiheutetaan laajamittaista ja vaikeasti korjattavissa olevaa vahinkoa. Tämä pakottaa suuret teollisuuden toimijat arvioimaan katastrofiriskit huomattavasti tarkemmin ja ottamaan nämä huomioon toiminnan suunnittelussa. Lisäksi nimike poistaa mahdollisuuden piiloutua ”vahingon” taakse, jos toiminta on tosiasiallisesti ollut tietoista riskinottoa.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 6 kohta, jossa säädettäisiin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn ympäristön tuhoamisen rangaistusasteikoksi vähintään yksi ja enintään kymmenen vuotta vankeutta. Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn ympäristön tuhoamisen enimmäisrangaistus olisi niin ikään kaksi vuotta ankarampi kuin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän ympäristön turmelemisen. Keskusrikospoliisi toteaa, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyn ympäristön tuhoamisen enimmäisrangaistuksen voidaan katsoa olevan oikeasuhtainen verrattuna ilman tällaista tarkoitusta tehtyyn ympäristön tuhoamiseen ja muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten enimmäisrangaistuksiin.

Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotettavilla muutoksilla voidaan katsoa olevan merkittävä vaikutus rikostorjuntaan kokonaisuudessaan myös siltä osin, kun teot koskevat kriittistä infraa tai hybrdivaikuttamista. Mikäli tällaisilla teoilla aiheutetaan ympäristön tuhoamista ja etenkin, mikäli teko katsotaan tehdyn terroristisessa tarkoituksessa, voidaan tekijät tuomita esitetyn mukaisesti vankeusrangaistukseen. Esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt teot kohdistuen öljynjalostamoihin, merikaapeleihin tai muuhun kriittiseen infraan voivat potentiaalisesti aiheuttaa hyvin merkittävää ympäristön tuhoutumista. Ehdotettu ankara rangaistusasteikko on omiaan vahvistamaan pelotevaikutusta ja siten tehostamaan rikosten ennalta estämistä.

2.5 Huomiot rikoslain 48 ja 48 a lukuun ehdotettavista uusista soveltamisalasäännöksistä, jotka koskevat tietyissä tilanteissa luvan nojalla toimimisen rinnastamista ilman lupaa toimimiseen (rikoslain 48 luvun 7 a § ja 48 a luvun 4 b §)

Keskusrikospoliisi pitää kannatettavana, että jatkossa olisi mahdollista tarkastella rikosoi-keudellisesti tapauksia, joissa ympäristöluvan saaminen perustuu vilpilliseen menettelyyn tai lupa on selvästi aineellisoikeudellisten vaatimusten vastainen.

2.6 Huomiot ehdotusten pääasiallisten vaikutusten tarkastelusta

Hallituksen esitysluonnoksen osiossa 4.2 on arvioitu esityksen pääasiallisia vaikutuksia. Esitysluonnoksen mukaan esityksellä ei ole olennaisia vaikutuksia viranomaisten tehtäviin, henkilöstöön tai organisaatioon taikka viranomaisten hallinnollisiin tehtäviin. Esityksessä on toisaalla mainittu, että Suomen kaltaisessa väkimäärältään pienessä, mutta maantieteelliseltä alueeltaan suurehkoissa valtioissa ei ole tarkoituksenmukaista taata esimerkiksi kaikkien poliisilaitosten tutkijoille tai tuomioistuinlaitosten lainkäyttöhenkilöstölle nimenomaista erikoistumista ympäristörikoksiin. Huomioiden vuosittain tutkittavaksi tulevien ympäristörikosasioiden määrä, yksittäisen rikostutkijan tutkittavaksi ympäristörikoksia tulee harvakseltaan. Pakkokeinojen käytöstä aiheutuvan lisätyön on arvioitu olevan toteutettavissa viranomaisten nykyisten voimavarojen puitteissa.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan uudet rikosnimikkeet, tunnusmerkistöjen laajeneminen, laajentuvat pakkokeinovaltuudet sekä lisääntyvä viranomaisyhteistyö kasvattavat poliisin työmäärää ja edellyttävät ympäristörikostorjunnan erityisosaamisen vahvistamista. Osaamisen kehittäminen tulisi toteuttaa tiiviissä yhteistyössä syyttäjälaitoksen, ympäristöviranomaisten ja rajaturvallisuus toimijoiden kanssa.

Robin Lardot, Keskusrikospoliisin päällikkö, poliisineuvos

Viola Väyrynen, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 27.03.2026 klo 11:55. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus